

Røða, Elsebeth Mercedis Gunnleygsdóttur, landsstýrskvinna, 23/6-20:

Dagtilhald á Glyvrum

Góðan dag, øll somul.

Tað er ein stórir dagur, nú vit kunnu lata hetta nýggja og heilt serliga tilboðið upp her á Glyvrum.

Tað gleðir meg veruliga, at komið er á mál, og at hetta týðningarmikla virkseimið loksins er byrjað.

Tá eg tók við sum landsstýrskvinna, varð eg spurd, hvat eg ætlaði mær at gera í starvinum.

Mítt fyrsta svar var nettupp, at eg vildi skipa fleiri tilboð til fólk, sum eru yngri enn 67 ár, og sum hava avbjóðingar.

Eg setti mær fyri, at hesin bólkur av fólkum skuldi *ikki* detta niður ímillum.

So tit kunnu ætla, at eg fegnist um, at nú er er komið á mál við hesum ætlaða átaki.

#

Vit hava øll brúk fyri at merkja, at gerandisdagurin hevur innihald og meining.

Menniskju við demensi hava sama tørv, sum øll onnur, at kenna seg sum partur av familjuni, av vinaflokkinum, av arbeiðsmarknaðinum og av samfelagnum sum heild, fyri at liva eitt gott lív.

Skal hetta eydnast, mugu tey hava stuðul og hjálp.

Og tað er umráðandi, at samfelagið ger seg út til at taka sær av hesi avbjóðing.

Vit mugu skapa karmarnar, sum tryggja, at fólk kunnu halda fram við sínum virkna gerandisdegi so leingi, sum til ber.

Og júst tí er hetta dagtilhaldið eitt alneyðugt og harðliga tiltrongt tilboð.

Her fara tit starvsfólk og tit, sum skulu brúka tilhaldið, saman at leggja til rættis ein innihaldsríkan og virknan gerandisdag.

Og her fara tit vónandi at hava góðar løtur, hóast sjúku og avmarkaðar virkismøguleikar.

#

Demens er annað og meira, enn ein diagnosa.

Sjúkan ávirkar eisini í stóran mun familju og vinfólk, sum bráðliga koma í eina nýggja og higartil óvanliga støðu.

At fáa eina demenssjúku hevur stórar avleiðingar við sær, bæði fyri hin einstaka, og sanniliga eisini fyri tey, sum varða av.

Tí er tað so viktugt, at tey avvarðandi verða tikin við uppá ráð, og at tey kunnu leita sær hjálp og ráðgeving, tá sjúkan rakar.

Og tí er tað so umráðandi, at vit skapa karmar sum hesar.

Hetta er eisini júst ein av aðaltættunum í nýggju almannalóggávuni, sum júst er samtykt av Løgtinginum og sum kemur í gildi 1. Januar.

#

Vit eru enn til.

Soleiðis æt dokumentarsending, sum Dagmar Joensen-Næs gjørdi, og sum varð víst í Kringvarpinum fyri nøkrum árum síðani.

Í sendingini fylgdu vit tveimum kvinnum, sum á ungum árum fingtu staðfest Alzheimer-sjúkuna.

Vit sóu, at tungar byrðar lógu á monnum teirra, sum bráðliga noyddust at taka sær av øllum heima og ansa eftir konunum, sum gjørdust meira og meira óhjálpnar.

Samstundis skuldu teir røkja sítt arbeiði.

“Tað hevði verið ólíka lættari, um eg visti, hon var millum fólk, sum kundu taka sær av henni. So hevði eg verið róligari”.

Hetta hoyra vit annan mannin siga, meðan hann er til arbeiðis, og hevur ampa av, at konan er einsamøll heima.

Og júst í slíkum førum verður hetta nýggja tilboðið ein bati.

#

Í Føroyum *hevur* familjan framvegis ein týðandi leiklut og tað liggur djúpt í okkum, at vit taka okkum av okkara næstringum.

Tí síggja vit eisini nógv dømi um, at tað er familjan, sum traðkar til, tá sjúka rakar.

Tað er gott, og eg haldi als ikki, vit skulu *sleppa* hesum.

Men samstundis er av sonnum umráðandi, at samfelagið skapar karmar, sum gera, at familjan megnar at taka sær av teimum, sum tøvra.

Og sum gera, at maki og børn kunnu halda fram at liva eitt so vanligt lív, sum gjørligt – eisini tá sjúka hevur rakt.

Við hesum nýggja tilboðnum kunnu tey, sum hava fingið demens, vera virkin sum longst.

Samstundis kunnu teirra avvarðandi varðveita tilknýtið til arbeiðsmarknaðin og kenna seg trygg, tí teirra demensrakti maki ella foreldur ella onnur, sum tey hava kær, hava tað gott og eru í góðum hondum her.

#

Sjúkan demens spyr ikki eftir, hvør tú ert.

Sjúkan kann raka okkum øll.

Og alt bendir á, at av teimum føroyingum, sum liva til tey eru 85 ára gomul, fær ein fimtingur eina demenssjúku.

Vit vita, at talið av eldri fólk í Føroyum fer at vaksa í framtíðini, og tí kunnu vit eisini vænta, at talið av føroyingum við demensi veksur við.

Samfelagsliga hevur hetta avbjóðingar við sær. Tað er umráðandi, at vit sum samfelag veita hesum fólki eitt virðiligt lív.

Tí mugu vit tryggja okkum, at vit hava neyðug amboð og fakligt tilfeingi til at handfara eitt vaksandi tal av føroyingum við demensi.

#

Ein liður í tilgongdini at gera eitt demensvinarligt samfelag, er at skapa opinleika.

Og eg haldi, at opinleiki og rúmligheit eyðkenna tykkum her á Skálafjørðinum. Her húsast nógv tilboð hjá Almannaverkinum.

Takk fyri innivist her á fjørðinum – og eisini fyri hesi frálíku høli, sum vit eru sloppin at leiga til endamálið.

Nógv eru tit, sum eiga lut í stóra arbeiðinum og hava gjørt klárt til, at virkseimið nú er byrjað her.

Stóra takk skulu tit øll hava fyri tað!

#

Góðu viðskiftafólk, avvarðandi, starvsfólk - eg ynski tykkum øllum bestu eydnu.

Vón mín er, at virkseimið á hesum stað fer at vera til gleði og bata.

Takk fyri, at tit lýddu á og bestu eydnu, øll somul!!!